

DEN NORSKE KIRKE

Gjøvik kirkelige fellestråd

Fornyings - Administrasjons- og kirke departementet

Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
12/00355-5

Saksbeh:
Dag Landmark, 61 14 64 82

Arkivkode:
502

Dato:
19.10.2012

Endringer i gravferdsforskriften - Høringssvar.

Gjøvik kirkelige fellestråd har i møte 18.10.2012 behandlet utsendt høring til "Forslag til endringer i gravferdsforskriften". Gjøvik kirkelige fellestråd gir i hovedsak sin tilslutning til de foreslåtte endringer med følgende kommentarer og presiseringer:

Gjøvik kirkelige fellestråd (Gkf) anser de foreslåtte endringer som nødvendige, logiske og ønskelige. De blir nødvendige oppfølginger av endringene i Gravferdsloven, samtidig som de avklarer og presiserer forhold som det er nødvendig å få avklaringer på.

Våre kommentarer knytter vi til høringsdokumentets nummerering:

3.1.

At man gjennomfører betegnelsen "gravplass" i stedet for "kirkegård" er en god oppfølging av Gravferdsloven. Vi er imidlertid glad for at departementet igjen presiserer legaliteten av benevnelsen "kirkegård", da de fleste av våre gravplasser ligger rundt, og i sterk tilknytning til, våre kirker.

3.2.

Gkf har allerede tilrettelagt for barnegrav, anonyme graver og eget felt for andre religioner (ikke vigslet) ved en av våre gravplasser. Vi har ønske om å følge dette opp ved utvidelser og endringer også på andre gravplasser / kirkegårder. De foreslåtte endringer til forskriftenes § 2, om tilrettelagte graver, er således ønskelige og gode.

3.3.

Gkf ønsker ikke endring i kravet om bruk av kiste ved gravferd og kremasjon. Som gravferdsmyndighet ønsker vi heller ikke adgang for oss, og andre med tilsvarende myndighet, til å dispensere fra kistekravet. En slik dispensasjonsmyndighet vil som regel bli behandlet på delegasjon fra fellestrådet, da det normalt er liten tid til behandling av denne type forespørslar. Det vil igjen føre til svært individuell / administrativ avgjørelse og føre til stor forskjellsbehandling fra kommune til kommune.

Uten at vi kjenner godt til hvordan man behandler lik uten kiste ved gravferd og kremasjon, ser vi for oss utfordringer for våre ansatte som vi er usikre på. Ikke minst gjelder dette

håndtering for oss som drivere av et krematorium. Vi trenger ytterligere informasjon – og beskrivelser i forskriften (?) – for en slik eventuell endring.

3.4.

I vårt nye krematorium har vi tatt høyde for at pårørende kan ”følge kisten til ovnen” i form av eget ”visningsrom” ved siden av ovnsrommet, og med glass som gjør at pårørende kan se kisten bli ført inn i ovnen. Dette ser vi blir benyttet. Vi har dette som et tilbud til alle, ikke bare hinduer.

Vi har merket oss departementets kommentar om at pårørende (eldste sønn) også har fått adgang til selve ovnsrommet, og deltatt aktivt ved å kunne trykke på ”startknappen”. Ut fra et perspektiv om tilrettelegging og respekt for andres tro og livssyn liker vi tanken på en slik praksis. Vi ser imidlertid også utfordringen i forhold til sikker drift. Skulle noe gå galt vil vi ved en slik tillatelse til tilstedeværelse sikkert også bli ansvarlige for pårørende. Det er ikke uten grunn at forskriftene i dag, og fremover, forlanger tilstedeværelse av to ansatte ved innsett av kiste av sikkerhetsgrunner. Ut fra ulike synsvinkler i tråd med dette, ville vi heller ha foretrukket at det ble en formulering som ”Dersom forholdene ligger til rette for det, bør etterlatte gis anledning.....”. Videre bør det presiseres at de er ”...til stede ved innsetting av kiste i kremasjonsovnene.”, og ikke ved kremasjonen. Da kan vi risikere at de venter til uttak. Det er ikke ønskelig.

4.1.

Gjøvik kommune har vært lydhøre for signaler fra Gkf i forhold til avsatt areal til gravplasser. Vi tror allikevel at de foreslåtte formuleringer og presiseringer av kommunens ansvar for areal til formålet er fornuftig / nødvendig.

Forslaget i § 2 om at det skal skjermes mot støy er ønskelig og flere steder påkrevet.

4.2.

Byggetillatelse ved vesentlige endringer av gravplassen virker logisk.

5.

Å innføre en SOSI standard for identifisering av graver er en ønskelig modernisering av våre gravplasser. Skal vi yte service, kommunisere med våre brukere og effektivisere vår hverdag er dette den naturlige veien å gå. Sammen med et nytt IKT opplegg for Dnk er dette elementer som bringer oss inn i dette årtusen.

Gkf er imidlertid litt usikre på hva dette i praksis vil innebære. Selvsagt ser vi det smarte i å si at denne nye standarden kun skal gjelde ved nyanlegg, utvidelser og vesentlige endringer av gravplassen. Da kan man jo late som om dette ikke koster penger. Og i første omgang gjør det da heller ikke det for de som ikke gjør endringer. Men hvor lang tid skal det da ta før en er der vi burde være i dag!? Og når man for eksempel utvider en kirkegård, er det ikke nesten en umulighet å ikke innføre standarden for hele kirkegården? Bli ikke det som å innføre høyrekjøring kun for busser og lastebiler?

Vi ser for oss en fremtid der pårørende skal kunne gå inn på nett, oppgi navn på en person og deretter få opp et kart over den aktuelle gravplassen og slik identifisere det de søker etter. En slik løsning bør være på plass i løpet av noen år – ikke flere tiår. Er det mulig å tenke seg et løft på dette området, med dertil innstramming av forslaget?

6.

Krav om universell utforming er åpenbar.

Gkf stiller imidlertid noen spørsmål om hva det betyr for denne type utanlegg, og da spesielt med tanke på vinterdrift. Hva med tilgjengelighet i forhold til den enkelte grav? Også på vinter? Vi rydder i dag ikke for snø til alle graver, og forutsetter at dette skal praktiseres som det gjøres med andre typer utanlegg /parker, dvs. tilpasses driften. Hva med porter som skal åpnes? Vi forutsetter at de nye formuleringer ikke medfører krav om automatisk åpning av porten.

7.1.

Gkf mener det er behov for presiseringer rundt temaet stenging av enkeltgraver og deler av gravplasser. Vi kjenner til tilfeller der større områder har blitt omregulert uten at det har vært tungtveiende grunner, slik departementet omtaler disse, til en slik stenging av hele felt. Det aner oss at flere kulturminner, lokalhistorie og religionshistorie er gått tapt på norske gravplasser ved at for raske og effektiviserende tiltak har blitt satt ut i live. En bedre presisering og overprøving av endringsforslag i disponeringen av en gravplass, slik ny formulering i § 5 forslår, er ønskelig. Det kan imidlertid være en annen instans enn bispedømmeråd som skal være denne instans.

7.2.

Gkf ser ikke behov for å søke råd hos Bispedømmerådet i forbindelse med drenering av opparbeidede gravplasser.

Det er et behov for å avklare hvem som skal ta denne avgjørelse. Den bør ikke tas administrativt, men den naturlige instans, og som besitter lokalkunnskap i denne type saker, er fellesrådet.

Gkf gir tilslutning til ny formulering i § 8, nytt tredje ledd, men bytter ut Bispedømmeråd med kirkelig fellesråd.

7.3.1.

Gkf gir sin tilslutning til ny formulering om jordoverdekning.

7.3.2.

Heller ikke i forholdet til å fravike størrelse på kistegrav ser Gkf behovet for å legge avgjørelsesmyndigheten til Bispedømmerådet. Fellesrådet er den helt naturlige instans. Vi forslår derfor en omformulering av § 13 tredje ledd:

”Når særlige forhold tilsier det, kan kirkelig fellesråd fravike bestemmelsene i første og annet ledd.”

8.

Spørsmålet om lørdag er en virkedag kan tydeligvis ses fra ulike ståsteder. For de fleste er det vel fortsatt vanlig å følge kalenderdefinisjonen. Vi vil tro de fleste i Norge fortsatt ser forskjell på røde (helligdager og nasjonale høytidsdager) og andre dager (virkedager). Gkf vil fortsatt argumentere for en slik normal forståelse av begrepene.

Videre vil dette i denne sammenheng ha en praktisk side. Vi har tidligere, som kommentar til Gravferdsloven, påpekt forholdet mellom pårørendes behov for avstand mellom dødsdag og seremoni, og det faktum at en kiste i mellomtiden skal lagres, fortrinnsvis på kjøleanlegg. At det opprinnelig forslag om enda flere dager ble justert ned til 10 virkedager var en lykke! Vi ser at flere enn oss har utfordringer når det går for lang tid mellom død og begravelse. En definering av lørdag som ”ikke-virkedag” vil i denne sammenheng slå negativt ut.

Gkf støtter, og ser behovet for, ny formuleringen i § 12 :”Fellesrådets vedtak kan ikke ankes.”

Gkf er usikker på om vi liker det foreslåtte, nye punktum til § 12: ”En representant for gravplassen skal som hovedregel være til stede under kistegravlegging”.

Det er to forhold vil peke:

Skal dette bare være hovedregelen? Og skal det bare gjelde kistegravlegging?

I Gjøvik har vi vært nokså restriktive i vår praksis. Vi har, slik også departementet referer, latt muslimer få spader og hatt muligheten til å lukke graven selv. Det har gitt gode

opplevelser for alle parter. Men vi har vært til stede, for sikkerhetens skyld og for å kunne bistå om det skulle være ønskelig.

I tråd med Gravferdslovens § 10, 5 avsnitt, 3dje punktum har vi oppbevart urner til de skal settes ned, evtnt foretatt nedsett, hvis pårørende selv ikke har villet foreta nedsettelsen. Vi tror dette har gitt trygghet for alle parter.

Vi har også registrert at begravelserbyråer har ivret etter å få urner utlevert og tilbudt assistanse ved urnenedsetting. Dette har blitt en ny tjeneste de ønsker å tjene penger på. Vi er usikre på om vi ønsker en slik utvikling.

Gkf kunne alternativt ønske seg følgende formulering:

”En representant for gravplassen skal være til stede ved kistegravlegging og urnenedsetting”.

Gkf gir sin tilslutning til nytt fjerde ledd i § 12: ” På gravplass kan bare levninger etter mennesker gravlegges”.

9. Anonym og navnet minnelund.

Gkf disponerer ikke navnet minnelund pr. d.d., men har anonymt gravfelt. Er disse to begrepene bedre enn anonym og navnet minnelund? Er minnelund et godt ord sammen med anonym? Vi ber departementet vurdere om begrepene burde endres.

Videre ber vi om at man vurderer nærmere bruken av ordet ”minnesmerke” i forslaget. Det virker logisk å foreslå at det ”*Ved navnet minnelund skal plasseres minnesmerke med navn og data på de gravlagte*”. Men når man foreslår at det ”*Ved anonym minnelund kan det plasseres minnesmerke*”, blir det noe mer uklart. Vi er redd enkelte pårørende i etterkant kan be om å få satt opp minnesmerke (navn m.m.) Kunne man i stedet for ”minnesmerke brukes et annet ord ved en anonym gravplass, for eksempel kunstnerisk utsmykking?

Forslagets fjerde ledd innledes med: ”Grav på anonym minnelund har ingen ansvarlig”. Mener vi da å si at fellesrådet eller gravferdsmyndigheten har ansvaret alene (for at det er ryddig, rent, klippet, stelt)? At ingen har ansvar virker litt rart. Kunne en tenkt seg alternativ formulering: ”For grav på anonymt gravfelt har kun gravferdsmyndigheten ansvar.”?

Gkf gir sin tilslutning til tilføyelsen i § 21 om at de som er omkommet på havet, i krig og lignende kan få navnet m.m. oppført i en minnelund.

Gkf har tanker om å tilrettelegge for en navnet minnelund på et par av våre gravplasser. Vi ser behovet, og opplever forslaget klargjørende.

10.1. Dimensjoner på gravminner.

Vi er enig med departementet at det er naturlig at de som har forvaltningsansvar for gravplasser også kan treffe avgjørelser om å dispensere for dimensjonsberegninger i enkeltsaker. Prinsippelt mener vi at det også burde gjelde generelt, og med bispedømmerådet som klageinstans i begge tilfeller.

10.2. Fundament.

Gkf gir sin tilslutning til de nye formuleringer i § 24 om fundamentering.

Departementets forståelse av ”ikke være synlig” som jevnt med bakken, er imidlertid noe uklar. Det er greit så lenge det er flatt terreng, men skaper problemer i helling. Noen hevder da at bakkanten av fundamentet skal være jevnt med bakken, mens fremmere del blir som en stygg kant og problematisk når man skal klippe gress. Enda verre hvis graven ligger på tvers i en helling. Ikke synlig, uten departementets forståelse, er langt greiere å forhold seg til.

10. 3. Godkjenningsordning.

Gkf gir sin tilslutning.

10.4. Plantefelt.

Vi deler forslaget innstilling om ikke å regulere plantefelt m.m. i noen forskrift. Lokale tradisjoner er viktigere.

11.1. Fjerning av implantater før kremasjon.

Gkf håper Transplantasjonsutvalget får tilslutning til sitt forslag om at fjerning av implantater er en oppgave for helsepersonell.

11.2. Krav til kiste.

Gkf er enig i forslaget om å endre breddemål for kiste til 78 cm. Dette til tross for at vi ved vårt nye krematorium har bestilt ekstra stor dør, 90 cm åpning, da vi ser at det stadig oftere kommer store kister. De største må vi imidlertid sende til Alfaseth som har enda større dørbredde på en av sine ovner.

Sammen med flere andre krematorier som er ombygd / nybygd de senere år, har vi sett behov for klarere forskrifter mht sikkerhet. Stadig nye regler og forskrifter innen HMS har gjort dagens gravferdsforskrift umoderne. Nye tekniske løsninger, tilpasset arbeidsmiljø og sikkerhet har sett dagens lys. Det gjelder for så vel innsetningsanordninger, kjøleanlegg og transport. Dette vil bare fortsette. Det er derfor et stort og viktig krav til de nye forskrifter at disse ikke blir brukt mot oss av utenforstående når vi ivaretar andre lover, forskrifter og egne ansatte. Forslagets ordlyd til nytt femte ledd i § 29 ivaretar dette på en god måte.

Endringene i § 30 virker logiske. Vi gir vår tilslutning.

11.3. Krav til askeurne.

Gkf er ikke enige i endringen i § 31 første ledd: "*Askeurnen skal være forarbeidet av organisk materiale*".

Poenget er ivarettatt i den gamle formulering: "*..askeurnen skal være nedbrytbar i jord innen fredningstiden....*"

Hvis man skulle trenge en ytterligere presisering pga erfaringer med ulike typer jord, bør en heller skrive det: *nedbrytbar i alle typer jord innen fredningstiden.*

Når vi er imot formuleringen "organisk materiale" er det fordi vi opplever det "for trangt". Formuleringen fanger opp gårdsdagens tekniske løsninger. Allerede i dag er vi kjent med annet materiale som er nedbrytbart og vil kunne brukes med godt resultat (jmf. Nedbrytbart glass slik man allerede i flere år har brukt i Sverige.). Den nye formuleringen vil da bli et hinder for nye gode løsninger.

11.4. Gjenvinning av metallrester etter kremasjon.

Vi gir vår tilslutning til endringsforslaget.

11. Myndighet til å fravike forskriften.

Gkf er enig med departementets utgangspunkt at det er ønskelig å tydeliggjøre og rydde opp i myndighetsforholdet til forskriften. Vi er imidlertid litt usikker på om man er kommet helt i mål.

Prinsipielt er fellesrådet gravferdsmyndighet på vegne av storsamfunnet, ikke først og fremst på vegne av Den norske kirke. Når Fellesrådet har fattet sine vedtak, er det da rett at Den norske kirke ved bispedømme overprøver vedtakene?

Vi tror det er ganske utbredt at administrasjonen i bispedømmet forvalter spørsmål i forbindelse med gravferdslov og tilhørende forskrifter på delegasjon fra bispedømmerådene. Det betyr at man opplever at en ikke-demokratisk valgt person overprøver vedtak fattet av et demokratisk valgt organ. Er det logisk? Er det bra?

Gkf mener det er behov for en mer prinsipiell tilnærming og eventuell gjennomgang av hvem som skal ha myndighet til hva i denne saken. En tanke kan være at departementet er klageinstans. Vi ser jo at departementet i en del argumentasjon er opptatt av ensartethet i forvaltningen. Da er ikke vegen til målet å få 11 ulike varianter fra bispedømmene. Etter departementets oppfatning vil dette jo heller ikke få noen økonomiske eller administrative konsekvenser for departementet.

12.

Gkf er stort sett enig i departementets vurderinger av de økonomiske og administrative konsekvenser, med unntak av innføringen av SOSI-standard. Uansett hvordan dette løses vil det kreve betydelige investeringer i tid, utstyr og andre ressurser. Tiltaket bør absolutt gjennomføres og følges opp med friske midler.

Annet.

Gkf vil trekke frem et par momenter som ikke blir berørt av forlagene, eller som vi kan se er vurdert nærmere.

For det første ser vi at det ikke forslås endringer i forskrifter for utforming av gravminner. Dagens regler er, i alle fall offisielt, begrunnet med behovet for sikkerhet. Igjennom uminnelige tider har dette vært ivaretatt av godt håndverk og solid arbeid / kunnskap. Det kan fortsatt skje, uten at vi får så strenge og firkantede regler som det nå beskrives i forskriftene. Resultatet av dagens forskrift er lite variasjon, kjedelige gravplasser, lite stedegengjøring, få kunstneriske uttrykk osv. Mange gravplasser minner om oppmarsjerte koffertter som på krigsgravplasser. La oss få tilbake mangfoldet! Dagens forskrift er for begrensende.

Dagens § 7 innledes med "Kirkegården skal være inngjerdet og ha lukkbare porter". Er det gjort noen vurdering av disse formuleringer? Burde det vurderes. Våre kirkegårder og gravplasser har gjerder. Vi ser også at de fleste andre fortsatt har det. Men vi registrerer at det blir stadig flere kirkegårder som ikke har tilfredsstillende porter. I forlengelsen av de nye forskrifters ønske om ytterligere tilrettelegging for funksjonshemmede, vil porter oppleves som et hinder for noen, med mindre vi skal lage automatisk åpning på portene.

Gkf vil anta at gjerder og porter har hatt to funksjoner: Holde dyr ute, og gitt et viktig signal om at mennesker som kommer til kirkegården skal oppleve at dette er noe mer enn et vanlig parkområde – man trår inn på "Hellig grunn". Funksjonen for å holde dyr ute er noe mindre relevant, men fellesrådet er fortsatt opptatt av at det må gis signaler om at dette ikke er en vanlig park. Gjør vi det like greit bare med et gjerde?

Med hilsen

Gjøvik kirkelige fellesråd

Line L. Bakkum

Leder

Dag Landmark
Kirkeverge